

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра прикладної психології та логопедії

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_________ Олена СТАРИНСЬКА
«26» листопада 2024р.

«Застосування інноваційних методів навчання у системі роботи спеціального педагога»

Кваліфікаційна робота магістра

Виконавець: здобувачка II рівня вищої освіти,
групи М24-СОЗ

Спеціальності

016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійної програми

Спеціальна освіта

Спеціалізації Логопедія. Спеціальна
психологія

ПЕЛИХ Олена Григорівна

Наукова керівниця: к.психол.н., доц.

Ганна СИЗКО

Рецензентка к.псих.н.доц Тетяна СУЩИНСЬКА

Запоріжжя, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
 РОЗДІЛ 1. Особливості застосування педагогічних технологій у корекційно-виховному процесі.....	13
1.1. Розвиток спеціальної освіти до сучасного етапу.....	13
1.2. Система корекційної роботи спеціального педагога в закладах освіти ...	16
1.3. Особливості сенсорного розвитку дітей.....	25
Висновки до 1 розділу.....	32
 РОЗДІЛ 2. Експериментальне дослідження застосування інноваційних методів у роботі спеціального педагога.....	33
2.1. Інноваційна діяльність педагога у сфері спеціальної освіти.....	33
2.2. Інноваційні технології як засіб активізації навчальної та мовленнєвої діяльності школяра.....	35
2.3. Методика сенсорних інтеграцій для дітей раннього віку.....	42
2.4. Застосування інноваційних методів навчання у системі роботи спеціального педагога.....	47
2.5. Корекційна робота спеціального педагога з подолання недоліків у дітей особливими освітніми потребами засобами інноваційних технологій.....	59
2.6. Комплексний підхід до організації роботи з дітьми.....	67
2.7. Сучасні тенденції у розвитку спеціальної педагогіки.....	71
Висновки до 2 розділу.....	73
 ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Суспільство, в якому ми зараз живемо стикається з безліччю освітніх потреб та вимог, включаючи особливі потреб дітей та молоді з різними вадами у фізичному, психічному та соціальному розвитку. Сучасні освітні заклади відіграють ключову роль у забезпеченні права дитини на якісну освіту та адаптацію до суспільного життя. Саме на цьому етапі спеціальні педагоги виступають як важливі фахівці, які працюють з особливими дітьми, забезпечуючи їх навчальний та розвивальний процес.

Всі процеси, що відбуваються в нашій державі, сучасні світові тенденції гуманізації, інтеграції суспільства призвели до суттєвих змін в галузі освіти: ставляться нові стратегічні завдання і цілі, застосовуються інноваційні освітні й виховні технології, оновлюються зміст та форми організації освітнього процесу, запроваджуються технології навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах.

Також виховання молодого покоління — одна із найбільш актуальних проблем у сучасній педагогічній науці. Пріоритетним напрямком реформування освіти є забезпечення в кожному навчально - виховному закладі гуманістичного підходу до дитини. Організація навчально - виховного процесу має бути спрямована на створення відповідного життєвого простору, який допоможе кожній дитині знайти своє місце в житті, бути самостійною особистістю, здатною ціннісно ставитися не лише до самої себе, а й оточення, приймати свідомі рішення та відповідати за їх виконання.

В державних документах вказано на рівний доступ до освіти всіх громадян України незалежно від їх психофізичних можливостей і визначено мету державної політики щодо розвитку освіти, яка полягає у створенні ефективного життєвого простору з метою забезпечення розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя, оберігати та примножувати національно-культурні та громадянські цінності.

В той час, коли українська освіта зазнає оновлення, особливого значення набуває проблема створення сприятливих умов для розвитку, виховання і навчання осіб з особливими освітніми потребами, які б відповідали завданням реформування освіти на шляху до її відкритості, демократичності та доступності, реалізації основних завдань Нової української школи.

Інклюзивна освіта – це не просто включення дитини з особливими освітніми потребами до освітнього процесу в закладі загальної освіти. Це створення в спільному просторі спеціального підходу до навчання такої дитини, зміни в політиці закладу освіти, які передбачають внесення додаткових елементів освітнього процесу, орієнтованих на всебічну підтримку дитини з особливими освітніми потребами[7]. Інклюзія забезпечує кращу якість освіти для всіх дітей та є основним фактором у ліквідації дискримінаційних підходів. Заклади освіти створюють середовище, у якому відбувається перша активна взаємодія дитини з навколишнім світом за межами її родини, що дозволяє розвивати соціальні відносини й навички формування відносин та спільних дій. Останнім часом актуальність проблеми організації освітнього та корекційного процесу дітей з освітніми труднощами пов'язана із зростанням кількості дітей, що потребують інклюзивного навчання. В основу інклюзивного навчання покладена філософія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, забезпечує однакове ставлення до всіх здобувачів освіти, проте сприяє створенню спеціальних умов для дітей з особливими освітніми потребами[7-12]. Отже, заклад загальної середньої освіти повинен модернізувати свою діяльність, упровадити в освітній процес комплекс різноманітних, гнучких форм, прийомів і методів з метою реалізації диференційованого навчання, застосування індивідуального підходу, урахування стилів навчання, щоб усі учні класу мали змогу брати участь в освітній діяльності.

Дослідженню проблеми ефективного залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчання в закладах загальної освіти присвячені праці В. Авілова, В. Бондара, І. Демченко, О. Євтухової, В. Зарецького, І. Іванової, Н. Козлова, А. Колупасової, І. Купрієвої, В. Ляшенко, О. Мартинчук, Ю. Найди, В. Синьова, О. Столяренко, Н. Судакової, О. Таранченко, Є. Чайковського.

Опрацювання та аналіз наукових джерел засвідчує, що питаннями впровадження інноваційних технологій в освітню сферу займалися провідні вчені, серед яких К. Ангеловські, Л. Ващенко, О. Козлова, Н. Артикуца, М. Поташник, О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс, Г. Герасимова, Л. Ілюхіна, І. Бех, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларін, О. Пехота, О. Попова, Л. Подимова, А. Пригожина, В. Сластьонін, А. Хуторський та інші. Теоретичною основою методології інноваційних технологій є дослідження сучасних педагогів В. Безпалька, Б. Лихачова, М. Кларина, В. Монахома, Г. Селевка.

Перспективне прискорення науково-технічного й соціального прогресу, розлад, що виник у сучасному світі, фатально впливає на систему освіти, загострює протиріччя і труднощі становлення осіб з особливими освітніми потребами. Традиційні педагогічні засоби виховання, зміст й організація освітнього та корекційного процесів дедалі частіше доводять свою неефективність. Через протиріччя характеру педагогічного впливу й невідповідності темпу засвоєння знань та опанування навичок осіб з особливими освітніми потребами виникають кризові явища в педагогіці.

Інновації розглядаються як використання нових знань, прийомів, методів, нетрадиційних підходів, форм роботи, технік в освітній діяльності для підвищення якості освітнього та корекційно-розвивального процесів крізь призму надання освітніх послуг, що характеризуються соціальною та ринковою затребуваністю. Інноваційні технології являють собою нові способи та методи взаємодії педагогів та учнів, що забезпечують ефективне досягнення результату педагогічної діяльності. Застосування і розвиток інноваційних технологій, що охоплюють телекомунікаційні системи та комп'ютерну техніку, у процесі інклюзивної освіти пов'язані з динамічним, інтенсивним характером сучасного суспільства[14]. Ці технології сприяють швидшому зближенню людини із соціумом, формуванню та розвитку певного рівня освіти, культури, світогляду, інтелектуальних здібностей. Використання інноваційних технологій у процесі навчання дітей з особливими освітніми потребами розкриває можливості розвитку їхніх комунікативних навичок, підтримки й спілкування з викладачами,

тьюторами, іншими учнями, що сприяє інтеграції учнів з особливими освітніми потребами в суспільство. Ці можливості реалізуються за допомогою використання в освітньому процесі технічних засобів. Відбір матеріально-технічного оснащення в межах інклюзивної освіти визначається співвідношенням максимальної варіативності та інваріантності всіх його складників. Так, для учнів із порушенням слуху необхідні звукопідсилювальні, мультимедійні технічні засоби, технології бездротової передачі звуку, які дозволяють здійснювати обмін інформацією в доступних формах, компенсуючи слухову функцію. Навчання дітей з порушенням зору також вимагає наявності в освітній організації спеціального обладнання: відеозбільшувачів, електронних луп, брайлівської комп'ютерної техніки, програм-синтезаторів мови та інших, що не вимагають використання зорової функції. Особливість цих технічних засобів полягає в перетворенні комп'ютерної інформації в доступні для учнів з порушенням зору форми, тобто в посиленні залишкового зору або перетворенні візуальної інформації в аудіо- й тактильні сигнали[32]. Навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату передбачає використання в освітньому процесі комп'ютерної техніки й операційного забезпечення, пристосованих для використання особами з інвалідністю, що дозволяють виробляти введення виведення інформації в доступних для учнів формах (наприклад, спеціальні можливості Windows (екранна клавіатура)). Для учнів з особливими освітніми потребами, зокрема такими, які спричинені різними порушеннями фізичного характеру, що виникли в результаті психологічного розладу або травми, достатньо передбачити з боку освітньої організації дотримання ергономічних вимог до навчальних матеріалів. Це дозволяє учню самостійно визначати більш комфортний варіант виконання навчального завдання, наприклад, вибрати тип, розмір шрифту друкованого тексту, інтервал, змінити колір тексту, змінити яскравість, контрастність і розмір графічних файлів у тексті. Беручи за основу вищезазначене, можна виділити основні функції інноваційних технологій в інклюзивній освіті:

- компенсаторна: технічна підтримка з метою полегшення читацької та письмової діяльності;

- дидактична: педагогічна підтримка в застосуванні інноваційних технологій з метою створення відповідної освітньої сфери та освітніх ресурсів;
- комунікаційна: комунікативна підтримка для участі в системах мережевої взаємодії.

Саме з уведенням в освітній процес інноваційних технологій, утілених у комплексному об'єднанні засобів комунікації у сфері інформаційної взаємодії, виникають передумови формування відкритої освіти. Використання інноваційних технологій в інклюзивній освіті сприяє підвищенню ефективності організації пізнавальної діяльності учнів, яка ґрунтується на максимальній індивідуалізації процесу навчання з одночасним збереженням його цілісності. Використання в межах інклюзивної освіти інноваційних технологій дозволяє досягти таких результатів, як-от:

- створення єдиного освітнього простору;
- ефективність взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу;
- удосконалення методів, змісту та організаційних форм навчання, пов'язане з вимогами сучасного суспільства до рівня освіти особистості та її особливостей;
- максимальне розкриття інтелектуального потенціалу учня, формування самостійного набуття знань та здійснення різних видів самостійної діяльності, пов'язаної з обробкою інформації.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого адміністративного, комерційного або іншого характеру, що суттєво покращують структуру та якість виробництва і соціальної сфери. Проблеми інноваційних технологій і методів навчання в сучасній освіті актуальні, оскільки посилилася тенденція до гуманізації і гуманітаризації змісту технічної освіти, ліцензовано нові навчальні дисципліни і, як наслідок, зросла потреба в науково-педагогічних працівниках, які змогли б забезпечити інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій під час навчально-виховного процесу.

Показово, що викладачі отримали можливість створювати і втілювати власні інноваційні методики.

У діяльнісному аспекті інноваційними слід вважати оригінальні, новаторські способи та прийоми педагогічних дій і засобів. Отже, інноваційне навчання – це постійне прагнення до переоцінки цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення, і відкидання тих, що вже застаріли.

Діти з особливими освітніми потребами відрізняються від здорових дітей своїм підходом до навчання, яке визначається фактором їхнього розвитку. Цілеспрямований та розумний підхід спеціальних педагогів допоможе компенсувати певний їх дефект, а завдяки компенсаторним можливостям та гнучкості їх нервової системи у процесі виховання відбудеться розвиток особистісних якостей. Головною вимогою до сучасного виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами є забезпечення процесу самореалізації та формування соціальних компетенцій кожного вихованця. Перед педагогами сьогодні постало завдання: створити відповідні умови, що допоможуть кожній дитині самовиразитися (активність до самореалізації), самоствердитися (активність, спрямована на самореалізацію), самоактуалізуватися (активність на збагачення своїх власних сил). І саме в цьому полягає необхідність розглянути обрану тему і визначити актуальність і пріоритетну роль спеціального педагога.

Враховуючи актуальність всіх проблем сучасної теорії та практики спеціальної педагогіки та вищесказане, нами обумовлено вибір теми даного дослідження : «Застосування інноваційних методів навчання у системі роботи спеціального педагога»

Актуальність дослідження методів навчання у системі роботи корекційного педагога обґрунтовується наступними аспектами.

Сучасні освітні системи акцентують на необхідності створення середовища, де діти з особливими потребами навчаються зі своїми здоровими ровесниками. Спеціальні педагоги є ключовими агентами в цьому процесі, адже вони повинні використовувати ефективні методи навчання, щоб забезпечити успішність навчання для всіх учнів. Діти з особливими потребами мають різні рівні здібностей та потребують індивідуального підходу до навчання. Розробка

та застосування методів навчання, що дозволяють адаптувати навчальний процес до особистих можливостей кожного учня, є надзвичайно важливою для досягнення успіху. Інформаційно-комунікаційні технології надають безмежні можливості для навчання та розвитку. Спеціальні педагоги повинні впроваджувати сучасні технології у свою роботу для створення цікавих та доступних навчальних матеріалів. Зростання числа дітей з особливими потребами вимагає наявності висококваліфікованих спеціальних педагогів. Дослідження та впровадження ефективних методів навчання є невід'ємною частиною підготовки цих фахівців. Спеціальні педагоги не тільки забезпечують навчання, але й сприяють соціальній інтеграції дітей з особливими потребами. Використання адекватних методів навчання допомагає зберегти та розвинути їхні соціальні навички.

Метою дослідження є аналіз та оцінка ефективності застосування інноваційних методів навчання в системі роботи спеціального педагога у практиці роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Обрана тема зумовила такі **завдання дослідження**:

1. Вивчення теоретичних аспектів застосування інноваційних методів навчання у роботі спеціального педагога.
2. Аналіз практики застосування інноваційних методів та визначення їх ефективності.
3. Визначення особливостей освітніх потреб дітей з різними порушеннями розвитку та їх вплив на навчальний процес.
4. Дослідження найбільш ефективних інноваційних методів навчання, які використовуються в роботі спеціального педагога.
5. Розробка рекомендацій щодо впровадження інноваційних методів у систему навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Об'єктом дослідження є процес навчання дітей з особливими освітніми потребами в системі спеціальної освіти.

Предметом дослідження є застосування інноваційних методів навчання у роботі спеціального педагога для корекції та розвитку освітніх компетентностей дітей з особливими освітніми потребами.

Теоретико- методологічну базу дослідження склали: психолого-педагогічні ідеї особистісно-орієнтованої освіти, модернізації її змісту (В. Андрущенко, І. Бех, А. Богуш, О. Кононко, В. Кремень, Т. Піроженко); проблеми ефективного залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчання в закладах загальної освіти розглянуто в роботах В. Авілова, В. Бондара, І. Демченко, О. Євтухової, В. Зарецького, І. Іванової, Н. Козлова, А. Колупасової, І. Купрієвої, В. Ляшенко, О. Мартинчук, Ю. Найди, В. Синьова, О. Столяренко, Н. Судакової, О. Таранченко. Опрацювання та аналіз наукових джерел засвідчує, що питаннями впровадження інноваційних технологій в освітню сферу займалися провідні вчені, серед яких К. Ангеловські, Л. Ващенко, О. Козлова, Н. Артикуца, М. Поташник, О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс, Г. Герасимова, Л. Ілюхіна, І. Бех, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларін, О. Пехота, О. Попова, Л. Подимова, А. Пригожина, В. Сластьонін, А. Хуторський та інші. Теоретичною основою методології інноваційних технологій є дослідження сучасних педагогів В. Безпалька, Б. Лихачова, М. Кларина, В. Монахома.

Методи дослідження.

Виходячи з поставлених в даній роботі завдань дослідження було використано наступні методи:

- 1) Теоретичні: теоретико-методологічний аналіз педагогічних концепцій та теорій в працях відомих педагогів та науковців.
- 2) Емпіричні: опрацювання інноваційних методик відомих науковців, впровадження їх в навчально-виховний процес.
- 3) Статистичні: методи описової математичної статистики.

З наукової точки зору **новизна дослідження** полягає в тому, що:

- Визначено інноваційні методи роботи та запропоновано ряд завдань інноваційного характеру для роботи спеціального педагога;
- Розроблено системний підхід в роботі корекційного педагога;
- Обґрунтовано і зроблено висновки стосовно роботи спеціального педагога в закладі освіти з дітьми з особливими освітніми потребами.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що методика дослідження дає практичну можливість проаналізувати особливості роботи спеціального педагога, допомогти вибудувати певну систему роботи, використовуючи інноваційні методи навчання, розробити цикл занять, які допоможуть спеціальному педагогу розширити коло знань і вмінь, досліджуючи і використовуючи у своїй роботі праці передових вчених, науковців і педагогів. Результати дослідження можуть бути використані в роботі спеціального педагога.

У даній роботі будуть розглянуті особливості застосування сенсорних технологій у корекційно-виховному процесі, а також різні методики навчання, які використовуються в роботі спеціального педагога.

Важливим елементом роботи спеціального педагога є планування та організація навчально-виховного процесу.

Таким чином, дана тема є актуальною і потребує дослідження з метою покращення роботи спеціального педагога та допомоги дітям з особливими освітніми потребами у їхньому інтегруванні у суспільство.

Працюючи над даною темою, було висунуто **гіпотезу дослідження**. Якщо у роботі спеціального педагога застосовувати інноваційні методи навчання, адаптовані до індивідуальних потреб учнів, то це значно підвищить рівень засвоєння навчального матеріалу та сприятиме розвитку когнітивних, мовних і соціальних навичок дітей з особливими освітніми потребами.

Результатом дослідження будуть рекомендації щодо використання ефективних методів навчання у практиці роботи спеціального педагога та вчителя-логопеда та поради для батьків щодо сенсорного розвитку дітей.

Експериментальна база дослідження : Криворізька гімназія №69 КМР.

Структура роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків за обраною темою, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало підстави для таких висновків:

В кваліфікаційній роботі зацентована увага на вивчення теоретичного здобутку вчених-науковців і педагогів-практиків, які досконало дослідили зазначене питання: Н. Лисенко, О. Попова, О. Кононенко, Л. Кузьменко, І. Дичковська, О. Добош, Л. Ващенко, Т. Піроженко, О. Пинзеник, Н. Волкова, О. Бутніна, В. Сухомлинський та С. Русова, М. О. Аралова, О. А. Сафонова, Г. С. Данилова, К. Ю. Біла, А. М. Єрмола, Л. Л. Сушенцова, Р. С. Гуревич, К. Л. Крутій.

1. Проаналізовано стан дослідженості організації та здійснення інноваційних процесів в системі освіти. З'ясовано, що виникає необхідність удосконалювати вимоги до професійної підготовки педагогів, які повинні забезпечувати гармонійний розвиток дітей, створюючи міцне підґрунтя для їхнього подальшого навчання і виховання.

2. Окреслено та наголошено на багатогранності закладу освіти на сучасному етапі. З'ясовано, що важливим напрямом сучасної педагогіки є пошук засобів, які забезпечують процес становлення особистості педагога, здатного до продуктування і впровадження інновацій, творчо працюючого фахівця, який прагне застосовувати фахові знання і вміння та бути відкритим до інновацій.

3. Під час проведення анкетування нами було досліджено, що традиційна освіта, орієнтована на розвиток знань, умінь і навичок, не завжди встигає за темпами їх нарощування. Отже, її традиційність, разом з інноватикою, набуває нову якість педагога, яку важко переоцінити. Здатність педагога пізнати кожну дитину в єдності її індивідуальних, етнічних, культурних і соціальних особливостей – найважливіше в його роботі. Інноваційне навчання ставить в центр уваги дитину та її життєвий простір. Результатом впровадження інновацій є нові навчальні технології, оригінальні ідеї, методи і форми виховання, формується інноваційна культура закладу освіти.

4. Зазначено, щоб інноваційні процеси в закладі проходили не стихійно, а розмірено, планово, необхідний системний підхід до них. В першу чергу необхідно виявити ефективні методи вивчення і оцінювання інновацій,

чіткий механізм їх реалізації, способи діагностики і формування, визначити готовність педагогів до такої діяльності. Впровадження інноваційних процесів в дошкільний заклад неможливий без методичного забезпечення роботи. У зв'язку з цим, виникає необхідність організації системи фахової підготовки майбутніх вихователів, яка б забезпечувала процес формування їхньої готовності до професійного саморозвитку, постійного вдосконалення особистісних та професійних якостей.

У дослідженні проаналізовано та узагальнено теоретичні основи сенсорного виховання дітей засобами ігрових технологій. Розкрито значення сенсорного розвитку для формування математичного мислення дітей та описано можливості здійснення сенсорного розвитку в умовах закладу освіти та сім'ї.

Встановлено, що зарубіжні та вітчизняні дослідники вважали, що зміст сенсорного виховання та сенсорного розвитку у закладі полягає в ознайомленні дітей із сенсорними еталонами, формуванні перцептивних дій та розвитку умінь застосовувати їх у практичній діяльності. Цей досвід враховує сучасна теорія та практика сенсорного виховання, адже завдяки ретельно підбраному дидактичному матеріалу формування у дітей уявлення про сенсорні еталони та узагальнені способи обстеження предметів відбувається більш ефективно, різноманітно та цікаво.

Розкрито значення сенсорного виховання для розвитку математичного мислення школярів. Встановлено, що логіко-математичні ігри виховують у дітей пізнавальний інтерес, здатність до творчого пошуку, бажання і вміння вчитися. Організовуючи логіко-математичні ігри, необхідно використовувати різноманітні предмети та наочний матеріал. Такі ігри передбачають здійснення розумових операцій: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, абстрагування, упорядкування, розташування, зіставлення, узагальнення. А саме ці мисленнєві операції складають основу математичного розвитку та математичної діяльності.

Розкрито можливості застосування сучасних технологій сенсорного розвитку школярів в умовах освітнього процесу закладу освіти та під час дистанційного навчання. З метою корегування рівня розвитку сенсорних уявлень у дітей ми дібрали низку ігрових технологій та дібрали ігри з повсякденного

життя дитини, які можна використовувати в умовах дистанційного навчання. Ми проаналізували та описали сучасні ігрові технології, які використовуються в закладі освіти.

Встановлено, що застосування сучасних освітніх технологій, зокрема ігрових, дозволяє спеціальному педагогу розвивати мотивацію до навчання, виховувати зосередженість, стимулювати пізнавальний інтерес, розвивати фантазію та творчі здібності на уроках з будь-якого предмету.

Розроблено та апробовано на формувальному етапі дослідження прийоми розвитку та перевірено їх ефективність на контрольному етапі дослідження. Під час формувального навчання діти виявляли зацікавленість, інтерес до ігор, які сприяють розвитку, така робота сприяла суттєвому покращенню рівня розвитку під час повторної перевірки на контрольному етапі. Ми дійшли висновку про те, що загальний розвиток дітей необхідно корегувати шляхом упровадження ігрових технологій, інноваційних технологій в освітній процес закладу освіти та в умовах дистанційного навчання.

Корекційний вплив має велике значення під час подолання порушень та здійснення профілактичних заходів. Роль спеціального педагога та вчителя-логопеда закладу освіти полягає в тому, щоб допомогти дитині подолати порушення, забезпечуючи тим самим повноцінний, всебічний, гармонійний розвиток.

У результаті систематичної роботи на заняттях з інноваційними методами навчання, у дітей виявляються сформованими вміння і навички, які свідчать про відповідний рівень розвитку: діти успішно виділяють і враховують колір, форму, величину і інші ознаки предмета; групують відповідно до зразка предмети; співвідносять різномірні предмети; активно використовують порівняльні слова-назви для позначення форм; починають активно користуватися загальноприйнятими словами-назвами кольору.

Універсальним інструментом для роботи з дітьми є дидактична гра. Вона одночасно є ігровим методом навчання дітей впродовж дитинства, засобом виховання особистості та самостійною ігровою діяльністю.

Комплексний підхід до організації роботи з дітьми корекційного педагога передбачає індивідуальний підхід, співпрацю з іншими спеціалістами, розробку інтегрованих програм та використання різноманітних методик. Такий підхід сприяє ефективному розвитку мовленнєвих навичок дітей з особливими потребами та створює оптимальні умови для їхнього навчання та соціальної адаптації. Зasadничою метою комплексного підходу є забезпечення кожної дитини можливістю розвиватись на своєму рівні, враховуючи її унікальні здібності та особливості.

Успішність корекційного навчально-виховного процесу в спеціальних та інклюзивних закладах різного рівня передбачає сучасну підготовку фахівців та удосконалення їх компетентності відповідно до вимог часу.

Рекомендації вчителям щодо корекційно-навчальної спрямованості уроку з учнями з особливими потребами:

- повільність процесу навчання;
- простіший виклад матеріалу;
- повторюваність у навчанні;
- поглиблення індивідуального та диференційованого підходу;
- предметно-наочний та практичний характер навчання;
- опора на більш розвинені здібності дитини і подолання загальної недостатності її інтелектуальної сфери;
- реалізація вимог охоронного режиму;
- врахування особливостей недорозвинення всієї пізнавальної діяльності і особливостей дитини;
- визначення мети навчання кожного уроку не абстрактно, а з урахуванням можливостей кожного учня;
- вміння знімати втому в дітей та забезпечувати їхню працездатність;
- вміння добирати методи і створювати оптимальні умови для їх застосування відповідно до вікових особливостей школярів.

Поради вчителю (вихователю, асистенту), у класі якого навчається дитина з особливими потребами:

1. Навчіться розуміти різницю між дітьми й толерантно ставитися до особливих дітей, але в ніякому разі не акцентуйте увагу на порушенні.
2. Сприяйте тому, щоб кожна дитина відчула себе прийнятною.
3. Сприяйте створенню в дитячому колективі атмосфери доброзичливості, справедливості й терпимості.
4. Надавайте індивідуальну підтримку, але при цьому не відокремлюйте дітей з особливими потребами від основної групи дітей.
5. Намагайтеся наблизити навчальні завдання до потреб і можливостей такої дитини.
6. Співпрацюйте з іншими педагогами (логопедом, психологом, дефектологом, лікарями) в одній команді.

Таким чином, навчання дітей з особливими освітніми потребами – невід’ємна складова в освітньому просторі, що базується на основних вимогах сьогодення щодо розвитку молодого покоління з метою забезпечення соціальної адаптації дітей та їх відповідної самореалізації. Сучасні інноваційні технології дозволяють кожній дитині залишатися самою собою, не відчувати незручності, образи від порівняння з іншими учасниками групи, класу та просуватися в розвитку відповідно до своїх природних можливостей.

Отже, визначальними формами і методами навчання школярів в інклюзивному класі є методи, котрі розраховані на довготривалі терміни, поєднують індивідуальні когнітивні, емоційно-вольові та досвід і, разом з тим, є корекційного спрямування.

Таким чином, у роботі представлено результати теоретико-емпіричного дослідження, спрямованого на обґрунтування доцільності застосування інноваційних технологій для формування комунікативної активності, знань, вмінь і навичок у дітей молодшого і середнього шкільного віку. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективним напрямом подальшої роботи може стати розробка цілісного науково-методичного комплексу комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей.

У процесі соціально-педагогічної діяльності спеціальний педагог повинен створити відповідні умови, що допоможуть кожній дитині саморозвиватися,

самостверджуватися і самоактуалізовуватися а, отже, інтегруватися в суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В.І. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загальноосвітні заклади: за і проти. *Дефектологія*. № 3 2003.
2. Богуш А. М. Мовленнєве спілкування як лінгводидактична проблема: навчально-методичний посібник. Одеса, 2006. 176 с.
3. Бузима Н. В. Формування мотивації мовленнєвої активності у дітей з аутистичними порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наук. пр. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. № 23. С. 10-14. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.fkpp.npu.edu.ua/nch19kpsp/arkhiv/144-naukovy-i-chasopys-npu-imenim-p-drahomanova-seriia-19-korektsiina-pedahohika-ta-spetsialna-psykholohii-zbirnyk-naukovykh-prats-23/2022-bazyma-n-v-formuvannia-motyvatyivmovlennievoi-aktyvnosti-u-ditei-z-autystychnymy-porushenniamy>.
4. Бугайова І. Соціалізація дітей із проблемами розвитку. *Дефектолог*. 2007. № 5.
5. Вавіна Л. Корекційно-реабілітаційна модель специфічного компонента змісту освіти учнів із глибокими порушеннями зору. *Дефектологія*. 2004. № 1.
6. Винокур А. С. Подолання мовного недорозвинення у дітей молодшого шкільного віку : посібник. Київ : Рад. шк., 1977. 143 с.
7. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими потребами: сучасні підходи., КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» 2016 р.
8. Волошина О. В. Основи корекційної педагогіки . Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. 168 с.
9. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: Видавничий центр "Академія", 2006. 256 с.

10. Гарник І. А. Формування базових уявлень у дошкільників як засіб їх інтелектуального розвитку на прикладі британської педагогіки. Київ: Педагогічні науки, 2015. № 6. С. 396–403
11. Гета А.В. Заїка В.М., Коваленко В, В. та ін. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / за заг. ред. Ю. Г. Носенко. Полтава : ПУЕТ, 2018.
12. Горецька О. В. Психологічні умови оптимізації спілкування батьків з дітьми дошкільного віку: дис. ...канд. психол. наук: 19.00.07. Бердянськ, 2009. 267 с.
13. Голуб Н. М. Труднощі формування навичок мовного аналізу та синтезу в молодших школярів з нормальним мовленнєвим розвитком та порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 22. С.41–46.
14. Данілавічюте Е. А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: Навч. метод. Посібник/ За заг. ред. А.А. Колупаєвої, Київ: Видавнича група «А. С. К.», 2012. .
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посіб.] Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
16. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі; Наук.-метод. зб : Вип 11 / За ред. В.І. Бондаря, В В. Засенка. К.: Науковий світ, 2009. 308 с.
17. Ілляшенко Т. Д., Бастуй Н. А, Сак Т. В. Діти із ЗПР та їх навчання. К., 1997.
18. Ілляшенко Т. Д., Стадненко Н. М. Аномальна дитина у школі. К., 1995.
19. Інклюзивний підхід як основа освіти для всіх дітей. / За матеріалами Всеукраїнського фонду «Крок за кроком». *Завуч* № 2. 2008.
20. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія . К. : Саміт-Книга, 2009. 272 с

21. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. К. : Видавнича група » АТОПОЛ», 2011. Серія «Інклюзивна освіта».
22. Кондукова С. В. Шеремет М. К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку в нормі та патології. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: Зб. наукових праць. Випуск 27. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 5-7.
23. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: Навчально-методичний посібник. К.:»АТОПОЛ».-2010. Серія «Інклюзивна освіта».
24. Ладивір С.О., Стадник Г.А. Розвиток пізнавальної активності дітей у процесі їхнього спілкування з батьками. Психологія. К.: Рад. школа, 1990. Вип. 34. С. 53-59.
25. Ласточкина О. В. Сучасні програмові розробки, що використовуються на різних етапах логопедичного впливу. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. 2019. № 2. С. 138–145. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduep_2019_2_18
26. Миронова С. Концептуальна модель діяльності сучасного корекційного педагога. *Дефектологія*. 2007. № 1.
27. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки. / за. заг. ред. Миронової С.П. Кам'янець-Подільський: Кам'янецьПодільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
28. Миронова С. Цілісність особистості педагога як необхідна передумова ефективності корекційної роботи. *Дефектологія*. 2007. № 3.
29. Мамічева О.В., Попова О.М. Значення вербальних та невербальних засобів спілкування у розвитку дитини з психофізичними порушеннями. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного

університету. Випуск 21. / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2013. С. 102-108.

30. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Рівне, 2016.

31. Павленко В. В. Шеремет О. А. Ідеї розвивального навчання в педагогічній спадщині Й. Г. Песталоцці. Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи: збірник наукових праць. Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 404 с.

32. Павленко В. В. Ідеї Р. Штайнера у сучасній освітній системі України. Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В. Є. Литньова, Н. Є. Колесник. Житомир: ФОП Левковець, 2012. 456 с.

33. Палій А. А. Дитяча психодіагностика / Київ: Центр навч. л-ри, 2009. 477 с.

34. Пометун О.І. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів. *Методичний посібник для вчителів початкової школи*. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2011.

35. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/>

36. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агенство «Україна», 2019.

37. Піроженко Т.О. Мовлення дитини: психологія мовленнєвих досягнень дитини. К.: Главник, 2005. 112 с.

38. Приходько Ю.О., Юрченко І.В. Психологічний словник- довідник: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2012. 328 с.

39. Проскурняк О.І. Комунікативно-мовленнєвий розвиток розумововідсталих дітей та підлітків: психологічний аспект. Вісник Одеського національного університету. Психологія. 2012. Т. 17, Вип. 8. С. 141-148.

40. Савчин М. В. Педагогічна психологія. Київ: Альмаматер, 2007. 424 с.
41. Сак Т.В. Технологія портфоліо в інклюзивному класі//Дефектологія № 4.2009.
42. Синьов В. М. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. Дефектологія. 2014. № 2. С. 6-11.
43. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології. Навч. пос. для студентів пед. інститутів. К.: Вища шк., 1991. 143с. 50.
44. Федоренко С. В. Тифлодидактика: навчальний посібник для студентів ВНЗ. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 144 с.
45. Тарасун В. В. Раннє прогнозування і запобігання труднощам у навчанні як умова інтеграції дитини з особливими потребами. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник. Ред. кол. Н. Софій (голова). К. : Контекст, 2000. 336 с.
46. Тищенко В.В. Ієрархія фонематичних процесів в онтогенезі дитячого мовлення. Теорія і практика сучасної логопедії: збірник наукових праць: Вип. 4. Київ: Актуальна освіта, 2007. 164 с.
47. Таранченко О. М. Стратегія сучасного викладання: надання підтримки учням з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання. *Початкова школа*. 2013, № 4.
48. Тригубляк О. І. Сенсорне виховання як засіб корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку. Київ: Кам'янецьПодільський багатoproфільний навч.-реабілітац центр, 2011. 46 с.
49. Федорович А. В. Особливості ознайомлення дітей з кольором у системі сенсорного виховання Марії Монтессорі. Київ: Молодь і ринок, 2016. № 9. С. 53–57
50. Чередніченко Н. В. Діагностика лінгвістичних здібностей у молодших школярів із порушеннями мовлення при опануванні ними фонетико- графічних умінь та навичок. Логопедія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. 2013.№ 4. С. 75–86.

51. Шевченко С.Г. Корекційно-розвиваюче навчання: організаційно-педагогічні аспекти: Метод. посібник для вчителів класів корекційно-розвивального навчання. 1999.
52. Шеремет М.К. Логопедія: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 376 с.
53. Шукшина Л. М. Допомога дітям з мовленнєвими проблемами. Київ: 57 Шкільний світ, 2012. 128 с.
54. Шеремет М. К. Поняття мовлення і мислення в системі підготовки дошкільників з тяжкими порушеннями мовлення до школи. Корекційна педагогіка. 2018. № 1. С. 6-8.
55. URL : <http://www.logoped.in.ua/>
56. URL : <http://www.logoburg.com>
57. <https://irc-netushyn.miskrada.org.ua/news/09-26-57-11-12-2020/>
58. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_red
59. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>